



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 281/2022-18

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED], zastúpeného advokátom Mgr. Pavlom Balážom, Pribinova 4, Bratislava, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 9 Ndc 3/2022 z 8. marca 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 21. apríla 2022 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 9 Ndc 3/2022 z 8. marca 2022 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“). Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie. Okrem toho žiada priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu bolo vydané v spore sťažovateľa ako žalobcu proti Slovenskej republike, zastúpenej Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky, Bratislava (ďalej len „žalovaná“), o náhradu škody spôsobenej Krajským súdom v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) pri výkone verejnej moci (§ 3 a nasl. zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov

v znení neskorších predpisov), ktorý je vedený Okresným súdom Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 23 C 57/2021. Návrhom z 25. novembra 2021 sa sťažovateľ domáhal prikázania sporu Okresnému súdu Martin z dôvodu vhodnosti [§ 39 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“)], čo s poukazom na uznesenie najvyššieho súdu č. k. 8 Ndc 11/2020 z 22. júla 2020 a nález ústavného súdu č. k. IV. ÚS 635/2020 zo 16. marca 2021 odôvodnil aspektom rýchlosti (vychádzajúc z priemernej dĺžky konania na okresnom súde a krajskom súde v porovnaní s dĺžkou konania na Okresnom súde Martin a Krajskom súde v Žiline), aspektom hospodárnosti (vychádzajúc z toho, že viacerí svedkovia majú bydlisko v Martine alebo v jeho okolí), ako aj aspektom spoľahlivého preskúmania veci (vychádzajúc z toho, že o veci má rozhodnúť súd, ktorý je inštančne podriadený súdu, ktorého nezákonný a nesprávny postup a rozhodnutia sťažovateľ namieta a v druhom stupni by rozhodoval súd, ktorého nezákonné rozhodnutia a nesprávny úradný postup sťažovateľ namieta a žiada za ne kompenzáciu).

3. Žalovaná s návrhom sťažovateľa o delegovaní sporu inému súdu z dôvodu vhodnosti nesúhlasila.

4. Najvyšší súd napadnutým uznesením návrhu sťažovateľa nevyhovel, keď po preskúmaní danej veci nezistil také výnimočné (dôležité) okolnosti, na základe ktorých by mohol byť spor prikázaný Okresnému súdu Martin. Najvyšší súd, vychádzajúc z argumentov oboch strán sporu v odôvodnení svojho rozhodnutia, konštatoval, že priemerná dĺžka konania na okresnom súde a krajskom súde je systémovým problémom, ktorý nevyplýva z individuálnych pomerov niektorej zo strán sporu. Problémy súvisiace s prekonávaním väčších vzdialeností či vynaložením vyšších výdavkov na účel dostavenia sa na vecne a miestne príslušný súd sú vo všeobecnosti bežné a samy osebe neodôvodňujú prikázanie sporu inému súdu. Sťažovateľ ako advokát je pracovne činný v Bratislave a aj právny zástupca sťažovateľa a žalovaná majú sídlo v Bratislave. Podľa názoru najvyššieho súdu by práve zmena miestnej príslušnosti znamenala zvýšenie nákladov procesných strán, a to najmä z dôvodu potreby cestovania osôb, ktoré sa na pojednávaniach zúčastňovať musia, t. j. žalovanej a právneho zástupcu sťažovateľa. Pokiaľ ide o možné ťažkosti súvisiace s potrebou výsluchu svedkov, ktorí žijú v Martine a v jeho okolí, procesný úkon, ktorý by súd mohol vykonať len s ťažkosťami alebo so zvýšenými, neúčelnými trovami alebo ktorý v jeho obvode nemožno vykonať, vykoná na dožiadanie iný súd (§ 104 ods. 1 CSP); súd zároveň môže výnimočne z dôvodov hospodárnosti strane uložiť, aby na otázky o tvrdených skutočnostiach odpovedala písomne, ak možno predpokladať, že tento postup bude dostatočný (§ 195 ods. 3 CSP). O tom, či je alebo nie je sudca vylúčený na námietku strany, rozhoduje súd v zmysle § 54 CSP.

5. Najvyšší súd zároveň uviedol, že pokiaľ sťažovateľ vo svojom návrhu poukázal na nález ústavného súdu č. k. IV. ÚS 635/2020 zo 16. marca 2021, išlo tu o odlišnú situáciu ako v prejednávanej veci. Individuálne okolnosti každého sporu sú iné. Preto, keď ústavný súd vo svojom rozhodnutí dospel k záveru, že žalobu bolo možné podať len na Okresnom súde Liptovský Mikuláš, neznamená to, že obdobne i v tejto prejednávanej veci mal byť miestne príslušný Okresný súd Martin, najmä pokiaľ sa sťažovateľ v žalobe domáha náhrady škody za nezákonné rozhodnutia a nesprávny úradný postup orgánu verejnej moci (súdu) majúceho sídlo v Bratislave.

II. Argumentácia sťažovateľa

6. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti [čl. 127 ústavy a § 122 a nasl. zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)], opakujúc dôvody návrhu na prikázanie sporu inému súdu z dôvodu vhodnosti, tvrdí, že v jeho prípade podmienky na rozhodnutie najvyššieho súdu podľa § 39 ods. 2 CSP splnené boli. Najvyššiemu súdu vytýka, že jeho rozhodnutie predstavuje exces z požiadaviek kladených na spravodlivý súdny proces, pretože sa arbitrárnym spôsobom zaoberal nielen návrhom sťažovateľa a jednotlivými dôvodmi na prikázanie sporu inému súdu, ale aj nálezom ústavného súdu č. k. IV. ÚS 635/2020 zo 16. marca 2021. Na podporu svojich argumentov sťažovateľ poukazuje na uznesenie veľkého senátu Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 31 Nd 209/2009, ktorý v obdobnej situácii konštatoval dôvod vhodnosti na prikázanie veci.

III. Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka porušenia základných práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy a jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu č. k. 9 Ndc 3/2022 z 8. marca 2022 (body 4 a 5), ktoré sťažovateľ považuje za arbitrárne a nedostatočne odôvodnené vo vzťahu k jednotlivým dôvodom návrhu sťažovateľa na prikázanie sporu inému súdu (body 6 a 2).

8. Ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) nie je opravnou inštanciou všeobecných súdov (I. ÚS 311/05); vo svojej rozhodovacej činnosti uprednostňuje materiálne poňatie právneho štátu, ktoré spočíva okrem iného na interpretácii právnych predpisov z hľadiska ich účelu a zmyslu, pričom pri riešení (rozhodovaní) konkrétnych prípadov sa nesmie opomínať, že prijaté riešenie (rozhodnutie) musí byť akceptovateľné aj z hľadiska všeobecne ponímanej spravodlivosti (m. m. IV. ÚS 1/07, IV. ÚS 75/08, I. ÚS 57/07, I. ÚS 82/07, IV. ÚS 182/07). Za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd je na prvom mieste zodpovedný všeobecný súd. Skutkový stav a právne závery všeobecného súdu sú predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by prijaté právne závery boli so zreteľom na skutkový stav arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neudržateľné (IV. ÚS 43/04). O svojvôli (arbitrárnosti) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (III. ÚS 264/05, ZNaU 100/2005).

9. Článok 46 ods. 1 ústavy je vyjadrením základného práva domáhať sa súdnej ochrany. Do jeho obsahu patrí aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový

a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03). Aj podľa Európskeho súdu pre ľudské práva súdne rozhodnutia musia v dostatočnej miere uvádzať dôvody, na ktorých sa zakladajú (García Ruiz c. Španielsku z 21. 1. 1999). Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva nevyžaduje, aby na každý argument strany bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Georiadis c. Grécko z 29. 5. 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. 2. 1998). Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (II. ÚS 410/06, Kraska c. Švajčiarsko z 29. 4. 1993). Vyhodnotenie, ktorá skutočnosť tvrdená a dokazovaná v civilnom sporovom konaní je pre rozhodnutie vo veci samej významná a ktorá nie, je doménou rozhodovacej právomoci všeobecných súdov.

10. Účelom základného práva priznaného podľa čl. 48 ods. 1 ústavy je zabezpečiť každej fyzickej osobe alebo právnickej osobe, aby ochranu jej právam a právom chráneným záujmom poskytol sudca ako predstaviteľ tej zložky súdnej moci, ktorá má právomoc o veci konať, a aby ochranu práv a právom chránených záujmov v rámci súdnej moci poskytol sudca zo súdu, ktorý je vecne a miestne príslušný. Účel základného práva priznaného podľa čl. 48 ods. 1 ústavy sa splní, keď o práve fyzickej osoby alebo právnickej osoby rozhodne sudca pridelený na výkon funkcie k súdu toho stupňa súdnej moci, ktorý je vecne a miestne príslušný rozhodnúť, za predpokladu, že podľa rozvrhu práce ide o sudcu, ktorý je oprávnený konať a rozhodovať určitý druh súdnej agendy (II. ÚS 15/96). Právna úprava uvedená v § 39 CSP (pred jeho účinnosťou v § 12 Občianskeho súdneho poriadku) funkčne súvisí s ústavnou požiadavkou právnej ochrany nestranným súdom (sudcom) a jej predmetom je inštitút procesnej delegácie, teda prikázanie veci inému ako podľa zákona miestne príslušnému súdu. Jej účelom je zabezpečiť nestrannosť a svojím spôsobom tiež nezávislosť sudcu a zároveň plní funkciu procesnej garancie a hospodárnosti konania a rozhodovania. Ak sú vylúčení všetci sudcovia vecne, miestne či funkčne príslušného súdu alebo ak sú vylúčení v rozsahu znemožňujúcom konať a rozhodovať v zákonnom zložení, musí sa vec prikázať inému súdu (delegácia nutná). Ak je zmena príslušnosti vhodná, môže sa vec prikázať inému súdu (delegácia vhodná). Dôvody vhodnosti treba posudzovať najmä z hľadiska, či sa prikázaním veci dosiahne väčšia hospodárnosť riešenia veci alebo sa zvýši záruka zistenia skutkového stavu. V prvom i druhom prípade možno vec prikázať len súdu tej istej inštalácie (stupňa). Prikázaním nemožno zmeniť vecnú alebo funkčnú príslušnosť (m. m. III. ÚS 164/03, ZNaU 5/2004).

11. V tejto súvislosti aj odborná právnická literatúra uvádza, že „účelom inštitútu prikázania veci (delegácie) inému súdu z dôvodu vhodnosti je predovšetkým zabezpečiť hospodárnejšie, rýchlejšie alebo po skutkovej stránke spoľahlivejšie a dôkladnejšie prejednanie veci, ak tak môže urobiť iný ako príslušný súd. Prikázanie veci z dôvodu vhodnosti predstavuje výnimku z práv občianskeho sporového konania na zákonného sudcu, ako aj výnimku zo zákonom definovaných kritérií miestnej príslušnosti súdu, preto je potrebné dôvody na delegáciu dostatočne vhodným spôsobom zdôvodniť

a vykladať ich prísne reštriktívne s ohľadom na všetky okolnosti konkrétneho prípadu, najmä na predmet konania, pomery účastníkov na oboch procesných stranách, aby prípadná delegácia nebola na ujmu niektorého z nich. Možno konštatovať, že pri úvahe súdu o tom, či vec delegovať, má rozhodujúci význam akýsi celkový výnimočný charakter okolností, pre ktoré sa zmena príslušnosti súdu navrhuje.“ (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2016, s. 175 – 179).

12. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd preskúmaním napadnutého uznesenia zistil, že najvyšší súd postupoval v medziach svojej právomoci, pričom sa nedopustil takého výkladu a aplikácie príslušnej zákonnej právnej úpravy (Civilného sporového poriadku), ktorými by poprel ich účel a význam. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu nemožno označiť za arbitrárne v tom smere, že by závery ním formulované boli zjavne nelogické s ohľadom na zistený skutkový stav, ústavne neudržateľné alebo že by napadnuté uznesenie nereflektovalo ťažiskové skutočnosti dôležité pre riadne zistenie stavu veci a rozhodnutie o návrhu sťažovateľa.

13. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia vyplýva, že najvyšší súd rešpektoval výnimočný charakter inštitútu delegácie sporu na iný súd, prihliadal na pomery a dopad prípadného prikázania sporu tak na strane sťažovateľa, ktorý vhodnú delegáciu navrhol, ako aj na pomery a dopad prípadnej delegácie sporu na žalovanú, pričom poukázal aj na možnosť písomnej výpovede sporových strán, resp. výsluchu svedkov prostredníctvom dožiadaného súdu.

14. Najvyššiemu súdu nemožno nič vytknúť ani vo vzťahu k jeho tvrdeniu, že v náleze ústavného súdu č. k. IV. ÚS 635/2020 zo 16. marca 2021 išlo o odlišnú situáciu ako v ním prejednávanvej veci a že závery uvedeného nálezu ústavného súdu nie sú aplikovateľné na prípad sťažovateľa, ktorý sa v žalobe domáha náhrady škody za nezákonné rozhodnutia a nesprávny úradný postup orgánu verejnej moci (súdu) majúceho sídlo v Bratislave. Ústavný súd dodáva, že z odôvodnenia uvedeného nálezu okrem iného vyplýva, že úlohou najvyššieho súdu v ďalšom konaní bude „preveriť, či sťažovateľ uniesol dôkazné bremeno týkajúce sa ním tvrdených osobitostí a špecifických potrieb súvisiacich najmä s jeho zdravotným a sociálnym, ako aj finančným statusom“. V posudzovanom prípade však sťažovateľ návrh na prikázanie sporu inému súdu potrebou zohľadniť špecifické potreby vyplývajúce z jeho zdravotného stavu, resp. sociálneho postavenia neodôvodnil. Niet teda žiadnych pochyb o tom, že skutkové a právne okolnosti týchto ústavných sťažností nie sú identické.

15. Otázkou aplikácie práva cudzieho štátu sa ústavný súd zaoberal v náleze č. k. III. ÚS 95/2017 z 12. septembra 2017 (ZNaU 31/2017), ktorým judikoval, že „Povinnosť aplikácie práva cudzieho štátu slovenským súdom nezahŕňa iba aplikáciu určitej konkrétnej normy právneho poriadku cudzieho štátu izolovane, naopak, predpokladá aplikáciu právneho poriadku cudzieho štátu v jeho celosti, navyše so zohľadnením relevantnej judikatúry súdnych orgánov tohto štátu. Zistené skutkové okolnosti veci môžu byť podradované pod právne normy cudzieho právneho poriadku až po ustálení ich účelu a zmyslu. Na tom nič nemôže zmeniť ani skutočnosť, že právo cudzieho štátu aplikujú slovenské súdy. Iba takáto aplikácia vnútroštátneho práva cudzieho štátu slovenskými

súdmi totiž môže zodpovedať požiadavke jej ústavnej konformnosti.“ (III. ÚS 95/2017, ZNaU 32/2017). V posudzovanom prípade však medzinárodný prvok absentuje.

16. Ak sa sťažovateľ s názormi najvyššieho súdu nestotožňuje, táto skutočnosť sama osebe nepostačuje na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého uznesenia. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (m. m. II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom sporových strán vrátane ich dôvodov a námietok.

17. Medzi uznesením najvyššieho súdu a obsahom základných práv podľa 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by ústavný súd po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení. Na základe uvedeného ústavný súd sťažnosť sťažovateľa odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

18. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľa uvedenými v petite nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. mája 2022

Miloš Mad'ar
predseda senátu